

OECD VE AB ÜYESİ ÜLKELERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR YÖNETİŞİM DÜZEYLERİNE GÖRE SWARA TABANLI TOPSIS-SORT-B VE WASPAS YÖNTEMLERİYLE İNCELENMESİ*

INVESTIGATION OF OECD AND EU MEMBER COUNTRIES BY SWARA-BASED TOPSIS-SORT-B AND WASPAS METHODS ACCORDING TO SUSTAINABLE GOVERNANCE LEVELS

Ahmet AYTEKİN*

Hakan Gökhan GÜNDOĞDU**

Öz

Sürdürülebilir yönetim göstergeleri ülkelerin uzun dönemli amaçlarına ulaşmalarında önemli yere sahiptir. Bu noktadan hareketle ele alınan çalışmada, OECD ve AB üyesi ülkelerin sürdürülebilir yönetim düzeyleri açısından farklılıklarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Söz konusu amaca ulaşmak için ülkeler sürdürülebilir yönetim göstergelerine göre çok kriterli karar verme yöntemleriyle sınıflama ve sıralama işlemine tabi tutulmuştur. Bu çerçevede, ülkelerin değerlendirilmesinde kullanılan kriterlerin ağırlıklandırılması işlemi SWARA yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Ağırlıklandırma işlemi sonucuna göre, en önemli ilk iki kriter yürütmenin hesap verebilirliği ve hukukun üstünlüğü kriterleridir. Sınıflama ve sıralama sonuçlarına göre sonlarda veya beklenenden daha düşük konumda bulunan ülkelerin sürdürülebilir yönetim performansları ise detaylı olarak incelenmiştir. Bu kapsamda gerçekleştirilen analizlerde, sınıflandırma amacıyla TOPSIS-Sort-B yönteminden yararlanılmış ve ülkeler beş sınıfa ayrılmıştır. İlk sınıfta, İsveç, Norveç, Danimarka, Finlandiya, Almanya ve İsviçre bulunmaktadır. Söz konusu ülkeler WASPAS ile elde edilen sıralamalarda da ilk sıralarda

* Bu çalışmanın verileri, her türlü araştırmacının kullanımına açık olan Bertelsmann Stiftung Vakfı bünyesindeki Sürdürülebilir Yönetişim Göstergeleri ile ilgili yapılan çalışmalardan elde edildiği için etik kurul izni gerekmemektedir.

** Artvin Çoruh Üniversitesi, İşletme Bölümü, ahmetaytekin@artvin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1536-7097

*** Anadolu Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hakangokhangundogdu@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0656-4152

yer almıştır. Son sınıfta ve son üç sırada yer alan ülkeler ise Romanya, Macaristan ve Türkiye olmuştur. Genel olarak, Kuzey ve Batı Avrupa ülkelerinin ise ön sıra ve sınıflarda yer aldığı tespit edilmiştir. Öte yandan, ABD ve Japonya sürdürülebilir yönetim açısından beklenenden daha düşük sıralarda yer almıştır. Ayrıca, analiz sonuçları Türkiye'nin sürdürülebilir yönetimde önemli eksikliklerinin bulunduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, Türkiye'nin gelişmiş ülkelerin sahip olduğu yönetim düzeyine ulaşabilecek potansiyelinin bulunduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Yönetişim, Çok Kriterli Karar Verme, SWARA, TOPSIS-Sort-B, WASPAS.

Abstract

Sustainable governance indicators have an important place for countries to achieve their long-term goals. From this point of view, this study aims to reveal the differences of OECD and EU member countries in terms of sustainable governance levels. To achieve this aim, countries were classified and ranked according to their sustainable governance indicators with multi-criteria decision-making methods. In this context, the weighting of the criteria used in the evaluation of countries was carried out using the SWARA method. Accordingly, the first two most important criteria are the accountability of the executive and the rule of law. The sustainable governance performances of the countries that are at the last or lower places than expected according to the classification and ranking results have been examined in detail. In the analyzes carried out in this context, TOPSIS-Sort-B method was used for ordinal classification, and countries were divided into five classes. The first class includes Sweden, Norway, Denmark, Finland, Germany, and Switzerland. These countries also took first place in the rankings obtained with WASPAS. Countries in the last three ranks and the last class are Romania, Hungary, and Turkey. In general, it has been determined that Northern and Western European countries are placed near the top class and rank. In terms of sustainable governance, the United States and Japan, on the other hand, performed worse than expected. Furthermore, the findings of the study reveal that Turkey has serious shortcomings in terms of sustainable governance. However, Turkey has the potential to reach the governance level of developed countries.

Keywords: Sustainable Governance, Multi-Criteria Decision-Making, SWARA, TOPSIS-Sort-B, WASPAS.

1. Giriş

Sürdürülebilir yönetim kavramının ortaya çıkmasında, sürdürülebilir kalkınma kavramının önemli bir yeri bulunmaktadır¹. Genel olarak sürdürülebilir kalkınma kavramı; yoksulluğun engellenmesi, nüfus kontrolü, doğal kaynaklardan elde edilen faydanın topluma eşit olarak dağıtılması gibi olguları bünyesinde barındırmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma kavramının tanımı ilk kez 1987 yılında, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED) raporunda yapılmıştır. Buna göre, sürdürülebilir kalkınma; “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmesi hususunda herhangi bir ödün vermeksizin bugünün ihtiyaçlarının karşılanmasına dayalı kalkınma” anlayışı olarak tanımlanmıştır (Brundtland, 1987). Bununla birlikte, söz konusu Komisyon, sürdürülebilir kalkınmanın

1 Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir yönetim arasındaki ilişki ve bu konuyla ilgili tartışmalar için bakınız: (Turke, 2012).

sağlanmasında; ekonomik büyümenin teşvik edilmesi, çevrenin korunması ve sosyal eşitliğin temin edilmesi ilkelerini kabul etmiştir (McChesney, 1991). Ayrıca, 1992 yılında Rio de Janeiro'da gerçekleştirilen BM Çevre ve Kalkınma Konferansı, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nda ele alınan sürdürülebilir kalkınma ile ilgili konuları ve değerlendirmeleri genel olarak benimsemiştir. Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma anlayışının uluslararası toplum açısından öneminin giderek artması, sürdürülebilir yönetim kavramına ilgiyi arttırmıştır.

Yönetişim, siyasi karar alma ve uygulamada yer alan farklı aktörleri, süreçleri, yapıları ve kurumları kapsayan çok boyutlu bir kavramdır (Treib, Bähr & Falkner, 2007). Sürdürülebilir yönetim kavramı ise aktörler, bütünleşme süreçleri ve resmî ile gayri resmî ağlar arasındaki etkileşime vurgu yapmaktadır. Sürdürülebilir yönetim, çoklu aktörlerin sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesine dayanmaktadır (Awuzie & Monyane, 2020). Sürdürülebilir yönetim kavramı yönetim alanında olduğu kadar diğer alanlarda da (çevre ve doğal kaynakların yönetimi, afet yönetimi gibi) kullanılan bir kavram olmuştur. Özellikle, doğal ve çevresel kaynakların sürdürülebilir yönetim açısından ele alınması ile ilgili çalışmalar öne çıkmaktadır (Costanza vd., 1999; Duxbury & Dickinson, 2007; Park, Finger & Conca, 2008). Bu konuda araştırma yapanların bir kısmı kasırgalar, tsunamiler ve depremler gibi doğal afetler ile ekonomik krizler gibi olağanüstü durumlarda; koordinasyon, iş birliği ve yönetim yaklaşımının sürdürülebilirlik perspektifi içinde ele alınmasının önemini vurgulamışlardır (Ahrens & Rudolph, 2006; Ansell, Boin & Keller, 2010; Tierney, 2012; Hermansson, 2015). Bazı araştırmacılar ise sürdürülebilir kalkınmanın ve yönetimin gerçekleşmesinde ekonomik, sosyal, çevresel boyutlar ile resmî-gayri resmî kurumlarla olan ilişkileri konu alan kurumsal boyutların etkileşimine dikkat çekmişlerdir (Spangenberg, 2002; Meadowcroft, Farrell & Spangenberg, 2005). Bu bağlamda, devlet ile sivil toplum ve özel sektör arasındaki ilişkilerin etkin bir şekilde işlenmesi, olağanüstü koşulların yarattığı krizlerin üstesinden gelinmesine katkı sağlamaktadır. Sürdürülebilir yönetim endeksi de hem kamu politikaları açısından hem de yönetim yaklaşımı açısından ülkelerin ne düzeyde sürdürülebilirliğe sahip olduklarına cevap aramaktadır.

Bu çalışma, çok kriterli karar verme yöntemleri ile Sürdürülebilir Yönetişim Göstergeleri (SYG)'nin önem düzeylerinin belirlenmesi, SYG'lere göre ülkelerin sıralanması ve sınıflandırılması bakımından özgün özelliklere sahiptir. Ayrıca çalışmada, ülke sıralama ve sınıflamalarına ilişkin genel değerlendirmelere ve karşılaştırmalara yer verilmiştir.

Günümüzde sürdürülebilir yönetişimin, ülkeler açısından hangi düzeyde olduğu ile ilgili Bertelsmann Stiftung Vakfı'nın önemli çalışmaları bulunmaktadır. Söz konusu vakıf bünyesinde yapılan çalışmalarda, SYG temelinde ülkeler çeşitli açılardan değerlendirilmektedir. SYG temel olarak, OECD ve AB üyesi ülkelerin sürdürülebilir yönetim bağlamında, sosyal ve siyasi sorunlar başta olmak üzere çeşitli açılardan değerlendirilmesini içermektedir.

Ülke yönetiminden sorumlu politika yapımcılar, kamu politikaları aracılığıyla güçlü ve sürdürülebilir bir yönetim sağlayabilmek için ekonomik küreselleşme, sosyal eşitsizlik, iklim değişikliği, kaynak sorunu (kıtlığı) ve demografik değişim gibi sorunların üstesinden gelmek durumundadır. Bu

kapsamda, sürdürülebilir yönetişimin ölçülmesi ile ülkelerin ekonomik, sosyal ve çevresel politikalarda ne ölçüde başarılı olduklarına cevap aranmaktadır. Araştırmaya konu olan ülkelerin sürdürülebilir yönetim kapasitelerinin değerlendirilmesinde, yürürlükte yer alan kanunlar ve uygulanan kamu politikaları önemli bir göstere kabul edilmektedir. Ayrıca, kurumsal kültür, kamu kurumlarının örgütsel yapısı ve bu yapının kurumsal yönetim bakımından etkinliği ve kapasitesi de incelenmektedir (Brusis & Siegmund, 2011, s.3-4). Bu kapsamda, SYG araştırma kümesinde 14 OECD ve 27 AB üyesi olmak üzere toplam 41 ülkenin yönetim kalitesinin artmasına yönelik değerlendirmeler yer almaktadır. Ayrıca, yönetim bakımından uluslararası bir karşılaştırma temelinde söz konusu ülkelerin güçlü ve zayıf yönlerini tespit eden ve reform ihtiyaçlarını belirleyen uluslararası bir yönetim anketine dayanmaktadır (Tischler & Seelkopf, 2015, s.2; SGI Codebook, 2020, s.7).

SYG'nin temel öngörüsünde yönetim kalitesi önemli rol oynamaktadır. Sürdürülebilir yönetim ve sosyal adaletin gelişmesinde, demokratik düzenin sağlıklı bir biçimde işlemesi ve toplumsal aktörlerin politika oluşturma süreçlerine etkin katılımı gerekmektedir. Bu bağlamda, söz konusu özelliklere sahip ülkeler, SYG bakımından başarılı ülke uygulamaları kapsamında değerlendirilmiştir (Sustainable Governance Indicators, 2020a). Öte yandan, SYG kıstaslarına benzer bir biçimde farklı uluslararası kurum ve kuruluşlar da ² iyi yönetim, performans yönetimi, stratejik planlama ve kurumlar arası koordinasyon gibi konularda ülkelerin hangi kapasiteye sahip olduklarını derecelendirmektedir (Brusis & Siegmund, 2011, s.4). SYG ise konuyla ilgili ülke uzmanları ve bilim kurulunun değerlendirmelerine dayalı ve kendine özgü metodolojisi ile diğer göstergelerden farklılaşmaktadır. Bu çalışmada SYG verileri bulunan ülkelerin incelenmesi gerçekleştirilecektir. Bu nedenle, yönetim bakımından diğer uluslararası kurum ve kuruluşların ülke değerlendirmeleri, araştırmanın kapsamı dışındadır.

Ele alınan çalışmada, SYG metodolojisinin ve ölçülebilirliğinin tanımlanması ve açıklanmasına bağlı olarak OECD ve AB üyesi ülkelerin sürdürülebilir yönetim düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, SYG verileri çok kriterli karar verme yöntemlerinden SWARA, TOPSIS-Sort-B ve WASPAS ile analiz edilecektir. Analizlerin ilk aşamasında, kriterlerin ağırlık değerleri SWARA ile belirlenecektir. Ardından, belirlenen kriter ağırlık değerleri kullanılarak WASPAS ile ülkelerin SYG performanslarına göre genel sıralaması elde edilecektir. Ülkelerin SYG performanslarına göre sınıflara ayrılmasında ise TOPSIS-Sort-B'den yararlanılacaktır. Analizler sonucunda elde edilen bulgular literatürle karşılaştırılarak yorumlanacaktır. Son olarak, sınıflama ve sıralama işlemi sonuçları ile SYG verileri değerlendirilecek, konu ile ilgili eksikliklere yönelik öneriler sunulmaya çalışılacaktır.

2 Uluslararası kurum ve kuruluşların kendi yönetim kıstaslarına uygun olarak geliştirdikleri endekslerden bazıları için bakınız: Dünya Bankası Yönetişim Endeksi (WGI, 2020), Mo İbrahim Afrika Yönetişim Endeksi (Mo Ibrahim Foundation, 2020), Uluslararası Şeffaflık Örgütü (Transparency International) tarafından yayınlanan Yolsuzluk Algı Endeksi (CPI, 2020).

2. Yöntem

Yönetişimin farklı yönlerinin ölçülmesinde, Bertelsmann Stiftung Vakfı tarafından yayınlanan SYG önemli bir kaynak sunmaktadır (Sustainable Governance Indicators, 2020a). SYG ilk başlarda, Durum (Status) Endeksi ve Yönetim (Management) Endeksi adı verilen iki aşamalı bir ölçme sisteminde dayanmaktaydı. Söz konusu endeksler, toplamda 147 ayrı maddeden oluşmuş ve ülkelerin yönetim sonuçlarının ve sürdürülebilir yönetim için kurumsal potansiyellerin değerlendirilmesine katkı sağlamışlardır. Ayrıca, SYG'nin arka planında 82 nicel gösterge ve her ülkenin uzmanları tarafından ele alınan 65 nitel değerlendirme bulunmaktaydı (Brusis & Siegmund, 2011, s.5). Daha sonra, politika performansı, demokrasi ve yönetim olmak üzere üç ana gösterge üzerinden değerlendirilmedi bulunulmuştur. SYG'ye ilişkin verilerin oluşturulması ve ölçülebilmesi amacıyla, resmi kaynaklardan alınan istatistiksel veriler ve ülke uzmanlarının niteliksel değerlendirmeleri hesaba katılmıştır. Bu kapsamda, sürdürülebilir yönetime ilişkin 145 nicel ve nitel gösterge³ oluşturulmuştur (SGI Codebook, 2020). Diğer bir ifadeyle, resmi istatistiksel kaynaklardan elde edilen nicel veriler ile uzmanların nitel değerlendirmeleri birleştirilerek ülkelerin SYG bakımından nihai puanları elde edilmektedir (Tischler & Seelkopf, 2015, s.12).

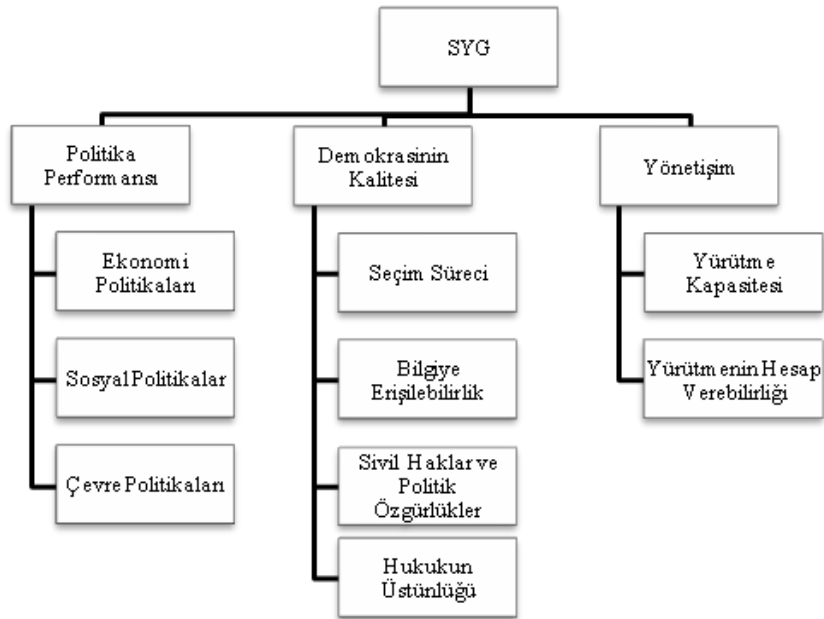
SYG'ye ilişkin metodolojinin temelinde yer alan uzman derecelendirmeleri, nitel göstergeler için 1 ile 10 arasında değerler alan bir ölçek kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Öte yandan, nicel göstergelere ilişkin derecelendirmeler, farklı ölçek ve ölçü birimlerine dayanmaktadır. Bununla birlikte, tüm verilerin 1-10 aralığına sahip bir ölçekte karşılaştırılabilirliğini sağlamak için uzun dönemli serilerde, minimum ve maksimum değerleri belirlenmiştir. Ayrıca, göstergeleri bileşik endekslerde toplulaştırmak amacıyla, nicel göstergeler doğrusal bir dönüşüm aracı ile standartlaştırılmıştır. Bu bağlamda, SYG metodolojisinde basit bir ağırlıklandırma modeli kullanılmaktadır. Bu model, bileşenlerin bileşik endekslerde toplanmasına, her bileşene eşit ağırlıklar atanmasına ve ek bir toplama yöntemi kullanılmasına dayanmaktadır (SGI Codebook, 2020, s.14; Sustainable Governance Indicators, 2020a).

SYG'ye ilişkin ülke raporları, metodolojik açıdan altı aşamalı bir değerlendirme sürecine tabidir. İlk aşamada, birinci ülke uzmanı SYG'ye göre oluşturulan ilgili anketi yanıtlamakta, 1'den 10'a kadar ülke skorlarını puanlamakta ve ülke raporuna ilişkin bir taslak hazırlamaktadır. İkinci aşamada, ikinci ülke uzmanı, bir hakem olarak tarafsız bir biçimde ülke raporuna ilişkin puan verecek (birinci uzmanın puanlarından bağımsız olarak) ikinci görüş ortaya koymaktadır. Üçüncü aşamada, bölge koordinatörü birinci ve ikinci uzmana danışarak ve ülkeler arasındaki farklılıkları ve bölge içi karşılaştırmaları hesap ederek söz konusu ülke puanını oluşturmaktadır. Dördüncü aşama, kalibrasyon (ölçümleme) aşamasıdır. Bu aşamada, bölge koordinatörleri ve SYG ekibi bölgelerdeki

3 SYG'ye ilişkin oluşturulan anket yapısının temelinde, nitel uzman derecelendirmelerinin nicel verilerle birleştirilmesi yatmaktadır. Niteliksel göstergelere ait değerlendirmeler, ülke uzmanları tarafından gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte, nicel göstergeler ise SYG ekibi tarafından resmi veri kaynaklarından toplanarak hesap edilmektedir (SGI Codebook, 2020, s.14; Sustainable Governance Indicators, 2020a).

derecelendirmeleri toplantı yoluyla gözden geçirmektedirler. Beşinci aşamada ise siyaset bilimcileri ve iktisatçılardan oluşan akademik danışma kurulu, uzman görüşlerini bir kez daha incelemekte ve kendi görüşlerini de ortaya koyarak onaylamaktadır. Son aşamada ise ortaya konan ülke raporlarına ilişkin değerlendirmeler, biçim ve içerik olarak düzenlenmekte ve nihai ülke raporları SYG'nin web sayfasında (www.sgi-network.org) yayınlanmaktadır (Brusis & Siegmund, 2011, ss.12-13; Tischler & Seelkopf, 2015, s.13-14; SGI Codebook, 2020, s.15-16; Sustainable Governance Indicators, 2020a).

SYG'de ülkelerin yönetim düzeylerinin belirlenmesinde, Şekil 1'de yer verilen politika performansı (ekonomik, sosyal, çevre), demokrasinin kalitesi ile yönetim olmak üzere üç ana kriter bulunmaktadır.

Şekil 1. Ülkelerin Yönetişim Düzeyinin Belirlenmesinde Dikkate Alınan Kriterler

Şekil 1'de görüleceği üzere politika performanslarından biri ekonomi politikalarıdır. Ekonomi politikalarının alt göstergeleri ise ekonomi, işgücü piyasaları, vergiler, bütçeler, araştırma, inovasyon ve altyapı ile küresel finansal sistemdir. Sosyal politikaların alt göstergeleri arasında eğitim, toplumsal kapsayıcılık, sağlık, aile, emeklilik, entegrasyon, güvenli yaşam ve küresel eşitsizlikler yer almaktadır. Son olarak kamu politikalarından, çevre politikalarının alt göstergeleri ise çevre ve küresel çevresel korumadır (Sustainable Governance Indicators, 2020b).

SYG bakımından demokrasi kalitesinin hesaplanmasında; seçim süreci, bilgiye erişilebilirlik, sivil haklar ve politik özgürlükler ile hukukun üstünlüğü göstergeleri olmak üzere dört temel gösterge

yer almaktadır. Ülkelerin seçim süreci ile ilgili değerlendirme yapılırken; adaylık prosedürleri, medyaya erişim, oylama ve tescil hakları, siyasal parti finansmanı ve popüler karar verme mekanizmaları incelenmektedir. Ülkelerin bilgiye erişilebilirlik hususunda ne ölçüde etkin olduklarının belirlenmesinde ise bağımsız ve çoğulcu medyanın varlığı ile kamu bilgilerine ne ölçüde erişimin sağlandığına bakılmaktadır. Bununla birlikte, sivil haklar ve politik özgürlükler açısından ülkelerin değerlendirilmesinde; sivil haklar ile politik özgürlüğün ve eşitsizlik (ayırım gözetmeme) politikalarının durumuna göre hesaplama yapılmaktadır. Demokrasinin kalitesinin ölçülmesinde kullanılan bir diğer önemli kıstas hukukun üstünlüğü ilkesidir. Ülkelerin hukukun üstünlüğü ilkesini ne ölçüde uyguladıklarının hesaplanmasında; yasal belirliliğe (hukuki alt yapı), yargısal denetime ve yolsuzluğun önlenmesine ilişkin düzenlemelere bakılmaktadır. Son olarak, SYG açısından yönetişime bağlı yürütme kapasitesi ve hesap verebilirliğinin hesaplanmasında da birtakım alt göstergeler bulunmaktadır. Ülkelerin yürütme kapasitelerinin belirlenmesinde; stratejik kapasite (stratejik planlama), bakanlıklar arası koordinasyon, kanıta dayalı araçlar (düzenleyici etki analizinin süreçleri ve uygulanması), toplumsal müzakere araçlarının varlığı, kamusal iletişim, hükümet etkinliği (bakanlıkların uyumu ve denetleyici kurumların varlığı), uluslararası iş birliği ve kurumsal reformların varlığı kriterleri değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, ülkelerin yürütme bakımından ne ölçüde hesap verebilir olduğunun tespit edilmesinde; vatandaş katılımı ve açık yönetim uygulamaları, kamu politikalarının hangi sebeplerden üretildiği ve etkisini analiz eden kitle iletişim araçlarının (medyanın) varlığı ve bağımsız denetim kurumlarının varlığı (kamu denetçiliği ve finansal denetim) incelenmektedir (Sustainable Governance Indicators, 2020b).

SYG açısından ülkeleri sınıflayarak ve sıralayarak karşılaştıran çalışmaya literatürde rastlanılmamıştır. Bu kapsamda ele alınan çalışmanın karar vericilere ve araştırmacılara farklı bakış açıları sağlayacağı düşünülmektedir. SYG bağlamında OECD ve AB üyesi ülkelerin sıralanması, sınıflandırılması ve değerlendirilmesi amacıyla çok kriterli karar verme yöntemlerinden yararlanılacaktır.

Çok kriterli karar verme yöntemleri birden fazla kriter bağlamında alternatiflerin değerlendirilmesi ile seçim, sıralama, sınıflama, tasarım, eleme ve tanımlama gibi sonuçlara ulaşılmasını sağlamaktadır. Öte yandan, belirli karar problemleri için geliştirilen çok kriterli karar verme yöntemlerinin tüm problem türlerinde kullanılması mümkün değildir. Bununla birlikte, çok kriterli karar probleminde kullanılacak kriterlerin önem düzeylerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilmiş çok sayıda ağırlıklandırma yöntemi de bulunmaktadır. Bazı çok kriterli karar verme yöntemleri işlem adımları içinde kriterlerin ağırlıklandırılmasını sağlamaktadır. Diğer taraftan, çoğu yöntemde kriterlerin ağırlıklandırılması için kendisinden bağımsız bir ağırlıklandırma tekniği kullanılmaktadır. Bu kapsamda, ele alınan çalışmada, kriterlerin ağırlık değerlerinin belirlenmesi amacıyla SWARA (Step-wise Weight Assessment Ratio Analysis; Aşamalı Ağırlık Değerlendirme Oranı Analizi), ülkelerin sınıflandırılması için TOPSIS-Sort-B (Technique for Order of Preference by Similarity to Ideal Solution-Sort-B; İdeal Çözüme Yakınlığa Göre Tercih Sıralama Tekniği-(Sıralı) Sınıflama-B) ve sıralanması için WASPAS (Weighted Aggregated Sum Product Assessment; Ağırlıklandırılmış Bütünleşik Toplam-Çarpım Değerlendirmesi) yöntemlerinden yararlanılacaktır.

İzleyen alt bölümlerde çalışmada kullanılan SWARA, TOPSIS-Sort-B ve WASPAS yöntemlerinin genel özelliklerine ve işlem adımlarına değinilecektir. Bununla birlikte, çok kriterli karar verme yöntemleri ile karar problemlerinin çözümünde sıklıkla yararlanılan karar matrisinin kısa açıklamasına bu başlıkta yer verilecektir. Eşitlik (1)'de sunulan karar matrisi X , satırlarında alternatiflerin sütunlarında kriterlerin ve bunlara karşılık gelen gözelerde elemanların (alternatiflerin performans, kalite ya da özellik değerlerinin) yer aldığı matristir.

$$X = [x_{ij}]_{m \times n} = \begin{bmatrix} x_{11} & \dots & x_{1n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ x_{m1} & \dots & x_{mn} \end{bmatrix} \quad (1)$$

Eşitlik (1)'de X ; alternatifler $i=1, \dots, m$ ve kriterler $j=1, \dots, n$ olmak üzere x_{ij} elemanlarından oluşan $m \times n$ boyutundaki matristir.

2.1. SWARA

Çok kriterli karar verme problemlerinde kriterlerin ağırlıklandırılması amacıyla öznel, nesnel veya karma yapıli yöntemlerden yararlanılmaktadır. Nesnel yöntemlerle kriter ağırlıklarının elde edilmesinde standart sapma, varyans, ortalama, korelasyon gibi verinin yapısı ile doğrudan ilişkili bilgiler kullanılmaktadır. Bu nedenle nesnel ağırlıklandırma tekniklerinin karar problemlerinin büyük çoğunluğunda kullanılması mümkün değildir. Çok kriterli karar problemlerinde, kriterlerin etki veya önem düzeylerinin farklılık taşıdığına dair belirgin görüşün varlığı durumunda öznel ağırlıklandırma yöntemlerinden yararlanılmaktadır. Öznel ağırlıklandırma yöntemlerinde genellikle, kriter ağırlıkları karar verici veya uzman kişinin görüşlerine başvurularak belirlenir. Bu gruptaki yöntemler içinde ikili karşılaştırmalara dayananlar, kriter sayısının fazla olmadığı problemlerde sıklıkla tercih edilmektedir. İkili karşılaştırmaya dayanan yöntemler genel olarak, kriterler $j=1, \dots, n$ ile nitelendirildiğinde, $n(n-1)/2$ kadar ikili karşılaştırma içermektedir. Bu çalışmada kullanılan SWARA yöntemi ise ikili karşılaştırma sayısını $n-1$ 'e indiren ve aşamalı işlemler gerektiren öznel bir ağırlıklandırma yöntemidir. SWARA yöntemi Keršulienė, Zavadskas & Turskis (2010) tarafından geliştirilmiştir. Söz konusu yöntemin işlem adımları izleyen kısımda sunulmuştur (Keršulienė, Zavadskas & Turskis, 2010; Ayçin, 2019; Ecer, 2020):

Adım 1. Kriterlerin belirlenmesi: Karar probleminde dikkate alınacak kriterler belirlenir. Bu kapsamda, öncelikle karar probleminde dikkate alınabilecek tüm kriterlerin listesi hazırlanır. Ardından, değerlendirici (karar verici/uzman) kişinin ya da grubun kriterlere ilişkin görüşleri ve kriterlerin birbirleriyle ilişkisi dikkate alınarak bazı kriterler elenir. Böylelikle, kriter listesi kesinleştirilir.

Adım 2. Kriterlerin önem sıralamalarının belirlenmesi: Karar verici(ler), n adet kriteri, karar problemindeki önem düzeylerine göre birinci sıradan sonuncu sıraya doğru tam sayı biçiminde sıralarlar. Her bir j kriterinin önem sıralamasındaki konumu $g = 1, \dots, g$ olmak üzere j_g ile ifade edilir. Bu gösterime bağlı kalınarak birinci sıradaki kriter j_1 ve ikinci sıradaki kriter j_2 ile nitelendirilir.

Adım 3. Kriterlerin önem düzeyleri açısından karşılaştırılması: Kriterler önem sıralamasındaki konumuna göre ikili olarak karşılaştırılır. Buna göre öncelikle j_1 ile j_2 karşılaştırılır. Bu karşılaştırmada ilk sırada olan kriterin ikinci sırada olan kriterden ne ölçüde önemli olduğu değerlendirici tarafından belirlenir. Bu amaçla anlaşılabilirlik açısından yüzdesel ifadeler kullanılabilir. Böylelikle önem değeri 0-1 aralığında ifade edilir. Ardından j_2 ile j_3 konumundaki kriterler benzer biçimde karşılaştırılır. Söz konusu işlem j_{g-1} ile j_g konumundaki kriterlerin karşılaştırılması ile son bulur. İkili karşılaştırmalara dayanan çoğu teknikte $n(n-1)/2$ karşılaştırma sayısının aksine, SWARA'da $n-1$ ikili karşılaştırma ile önem düzeylerinin belirlenmesi işlemi tamamlanır. Söz konusu 0-1 aralığında belirlenen değerlere, ortalama değer karşılaştırmalı önemi adı verilir ve s_{j_g} ile nitelendirilir.

Adım 4. k_j değerlerinin hesaplanması: Kriterlere ilişkin k_j değerleri eşitlik (2) yardımıyla oluşturulur.

$$k_j = \begin{cases} 1 & , j_g = j_1 \\ s_{j_g} + 1 & , j_g \neq j_1 \end{cases} \quad (2)$$

Eşitlik (2)'de j kriterinin önem sıralamasında ilk sırada olması durumunda k_j değerinin 1'e eşit olduğu görülmektedir.

Adım 5. q_j değerlerinin hesaplanması: q_j değerleri eşitlik (3) yardımıyla oluşturulur.

$$q_j = \begin{cases} 1 & , j_g = j_1 \\ \frac{q_{j-1}}{k_j} & , j_g \neq j_1 \end{cases} \quad (3)$$

Eşitlik (3)'te j kriterinin önem sıralamasında, ilk sırada olması durumunda q_j değerinin 1'e eşit olduğu görülmektedir.

Adım 6. Kriterlerin ağırlık değerlerinin elde edilmesi: Kriterlerin ağırlık değerlerinin oluşturulmasında eşitlik (4)'ten yararlanılır.

$$w_j = \frac{q_j}{\sum_{j=1}^n q_j} \quad (4)$$

Birden fazla karar vericinin varlığı durumunda, her bir karar verici için ayrı ağırlıklandırma işlemi gerçekleştirilip Borda, Kemeny, Nanson, Ortalama, vb. toplulaştırma teknikleriyle bütünleştirilmiş ağırlık değerine ulaşılabilir. Ayrıca, söz konusu işlem Adım 3'te $s_{j_g} s_{j_g}$ değerlerinin oluşturulması sürecinde de gerçekleştirilebilir.

2.2. TOPSIS-Sort-B

Çok kriterli karar verme yöntemlerinin çoğunluğu sıralama ya da seçim problemlerinin çözümü için geliştirilmiştir. Bununla birlikte, son dönemde artan biçimde alternatiflerin sınıflandırılması amacıyla geliştirilen çok kriterli sınıflandırma yöntemleri ile karşılaşılmaktadır. Bu yöntemlerin bir bölümü, hiyerarşik olmayan kümeleme analizinde olduğu gibi önceden belirlenmiş ve birbiri ile üstünlük ilişkisi içermeyen sınıflara (nominal classification) atama işlemi sağlamaktadır. Öte yandan, söz konusu yöntemlerin çoğunluğu karar vericinin tercihlerine göre belirlenmiş sıralı ya da birbiri ile

üstünlük ilişkisi kurulabilen sınıflara (ordinal classification) atama işlemi gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda, üstünlük belirtmeyen sınıflara atama işlemine isimsel sınıflandırma (classification), sıralı üstünlük belirten sınıflara atama işlemine ise dereceli sınıflandırma (sorting) adı verilmektedir. Bu kapsamda yer alan yöntemler ise çok kriterli sınıflandırma (MCDM-Sorting; MCDM-Classification) yöntemleri veya çok kriterli karar yardımı ile sınıflandırma (MCDA-Sorting; MCDA-Classification) yöntemleri olarak adlandırılmaktadır. Bu yöntemlerle ilgili dikkat çekici bir diğer nokta, çoğunluğunun sıralama veya seçim problemlerinden kullanılan yöntemlerin türevleri/uzantıları olmalarıdır. Çok kriterli sınıflandırma yöntemlerine örnek olarak AHP-Sort, ANP-Sort, CODAS-Sort, ELECTRE-Tri, FlowSort, MACBETH-Sort, TOPSIS-Sort yöntemleri verilebilir (Zopounidis & Doumpos, 2002; Ishizaka & Pereira, 2019; De Lima Silva & de Almedia Filho, 2020). Ele alınan çalışmada ise bahsi geçen yöntemlerden TOPSIS-Sort'un türevi olan TOPSIS-Sort-B kullanılmıştır.

Çok kriterli karar problemlerinde karar matrisindeki en iyi ve en kötü değerleri referans olarak alternatiflerin sıralanmasını sağlayan TOPSIS, kolay uygulanabilir yapısı ve anlaşılabilirliği nedeniyle sıklıkla tercih edilmektedir. Sabokbar vd. (2016), çok kriterli sınıflandırma problemlerinde kullanılabilir bir TOPSIS türevi olan TOPSIS-Sort'u önermişlerdir. De Lima Silva & Almedia Filho (2020) ise TOPSIS-Sort'un sıra (sınıf) değişimi içermeyen türevleri olan TOPSIS-Sort B ve TOPSIS-Sort C'yi geliştirmiştir. Bu yöntemlerden TOPSIS-Sort-B sınır profilleri, TOPSIS-Sort-C ise merkez profilleri yardımıyla sınıflama yapmaktadır.

De Lima Silva & Almedia Filho (2020), TOPSIS-Sort'ta alternatiflerin sınıflara atanmasında kullanılan profiller için alt ve üst sınırların belirlenmesinin şart olmadığını ifade etmiştir. Bu kapsamda TOPSIS-Sort-B, daha anlaşılabilir profil sınırları ile uygulama kolaylığı sağlamaktadır. Ele alınan çalışmada, TOPSIS-Sort-B belirtilen özellikleri nedeniyle tercih edilmiştir. İzleyen kısımda TOPSIS-Sort-B'nin işlem adımlarına yer verilecektir.

Adım 1. Karar matrisinin oluşturulması: Karar probleminde yer alacak kriterler ve alternatifler belirlenerek eşitlik (1)'de yer alan karar matrisi X oluşturulur

Adım 2. Sınıfların profillerinin belirlenmesi: Her bir kriterde alternatiflerin sınıflandırılacağı q adet sınıf için $q-1$ adet profil belirlenir. Profil matrisi $p=q-1$ olmak üzere $P = [p_{kj}]_{p \times m}$ biçiminde ifade edilir. p_k profili, S_k sınıfı ile S_{k+1} sınıfı arasındaki sınırları belirtmektedir.

Adım 3. Kriterlerde karar matrisinden bağımsız en büyük ve en küçük değerlerin belirlenmesi: Çok kriterli karar verme yöntemlerinin sıralama problemlerinde kullanımında en çok karşılaşılan sorunlardan biri sıra değişimi sorunudur. Sıra değişimi sorunu, alternatif kümesinde alternatif ekleme-çıkarma sonucunda mevcut alternatiflerin kendi içindeki sıralamasının değişmesidir. TOPSIS-Sort içinde karar matrisine bağlı olarak en büyük ve en küçük değerlerin kullanılması, alternatif kümesinde yaşanan değişimler neticesinde profillerin göreceli yakınlık değerlerinin ve alternatiflerin atandığı sınıfların değişmesine yol açabilir. Söz konusu sorunu ortadan kaldırmak amacıyla, (ilk) karar matrisindeki en büyük ve en küçük değerlere en az eşit olabilecek düzeyde karar matrisinden

bağımsız iki yapay alternatif eklenebilir. Bu alternatiflerden en büyük değere sahip olan y_i^+ ve en küçük değere sahip olan ise y_i^- olmak üzere Y matrisi oluşturulur.

Adım 4. Bütünleşik karar matrisinin oluşturulması: Profil matrisi ve bağımsız yapay alternatifleri içeren Y matrisi, karar matrisi X 'e eklenerek H karar matrisi oluşturulur: $H = [h_{ij}]_{(m+p+2) \times n}$.

Adım 5. Karar matrisi H 'nin normalize edilmesi ve ağırlıklandırılması: H matrisinin normalize edilmesinde eşitlik (5) veya eşitlik (6)'dan biri kullanılır.

$$r_{ij} = \frac{h_{ij}}{y_i^+} \quad (5)$$

$$r_{ij} = \frac{h_{ij} - y_i^-}{y_i^+ - y_i^-} \quad (6)$$

Normalizasyon işleminin ardından kriter ağırlık değerleri (w_j) kullanılarak ağırlıklandırılmış normalize karar matrisi V 'nin elemanları eşitlik (7) ile elde edilir.

$$v_{ij} = r_{ij} * w_j \quad (7)$$

Adım 6. İdeal ve anti-ideal değerlerin belirlenmesi: Ağırlıklandırılmış normalize karar matrisi kullanılarak ideal (A_i^+) ve anti-ideal (A_i^-) vektörleri eşitlik (8) ile oluşturulur.

$$\begin{aligned} A^+ &= \{v_1^+, \dots, v_n^+\} = \{\max_j v_{ij} \mid j \in J, \min_j v_{ij} \mid j \in J'\} \\ A^- &= \{v_1^-, \dots, v_n^-\} = \{\min_j v_{ij} \mid j \in J, \max_j v_{ij} \mid j \in J'\} \end{aligned} \quad (8)$$

Çok kriterli karar verme yöntemlerinde kriterlerin optimizasyon yönü, karar vericinin tercihlerinin dikkate alınmasında sıklıkla kullanılmaktadır. Bu noktada, bir kriterde alternatiflerin performans değerleri arttıkça tercih edilirliliği artıyorsa fayda, performans değerleri düştükçe tercih edilirliliği artıyorsa maliyet optimizasyon yönü söz konusudur. Bu bağlamda, eşitlik (8)'de J fayda optimizasyon yönlü, J' ise maliyet optimizasyon yönlü kriterleri göstermektedir.

Adım 7. İdeal ve anti-ideal vektörlerinden uzaklıkların hesaplanması: Alternatiflerin ve profillerin, ideal ve anti-ideal vektörlerinden uzaklıkları TOPSIS ile benzer biçimde hesaplanır. Alternatiflerin ideal vektörden uzaklığı d_i^+ ve anti-ideal vektörden uzaklığı d_i^- ile gösterilmek üzere, eşitlik (9) ve eşitlik (10)'dan yararlanılır. Profillerin ideal ve anti-idealden uzaklıklarının hesaplanması için eşitlik (11) ve eşitlik (12) kullanılır ve sırasıyla d_{pk}^+ ile d_{pk}^- değerleri oluşturulur.

$$d_i^+ = \sqrt{\sum_{j=1}^n (v_{ij} - A_j^+)^2} \quad (9)$$

$$d_i^- = \sqrt{\sum_{j=1}^n (v_{ij} - A_j^-)^2} \quad (10)$$

$$d_{pk}^+ = \sqrt{\sum_{j=1}^n (v_{ij} - A_j^+)^2}, \quad k = 1, 2, \dots, p; \quad i = k + m \quad (11)$$

$$d_{pk}^- = \sqrt{\sum_{j=1}^n (v_{ij} - A_j^-)^2}, \quad k = 1, 2, \dots, p; \quad i = k + m \quad (12)$$

Adım 8. İdeal çözüme görelî yakınlıkların hesaplanması: Alternatiflerin ideal çözüme görelî yakınlıkları $u(x_i)$ eşitlik (13) ile hesaplanır.

$$u(x_i) = \frac{d_i^-}{(d_i^+ + d_i^-)} \quad (13)$$

Profillerin ideal çözüme görelî yakınlığı $u(p_k)$ ile ifade edilir ve eşitlik (14) ile oluşturulur.

$$u(p_k) = \frac{d_{p_k}^-}{(d_{p_k}^+ + d_{p_k}^-)} \quad (14)$$

Adım 10. Alternatiflerin sınıflara atanması: Alternatiflerin ve profillerin görelî yakınlık değerleri olan $u(x_i)$ ve $u(p_k)$ değerleri kullanılarak alternatiflerin (x_i 'lerin) eşitlik (15) ile sınıflara atama işlemleri gerçekleştirilir.

$$\begin{aligned} x_i \in S_1 & \text{ eğer } u(x_i) \geq u(p_1) \\ x_i \in S_k & \text{ eğer } u(p_k) \leq u(x_i) < u(p_{k-1}), \quad k = 2, \dots, (q-1) \\ x_i \in S_q & \text{ eğer } u(x_i) < u(p_{q-1}). \end{aligned} \quad (15)$$

Böylelikle alternatiflerin sınıflara atanma işlemi tamamlanmış olur. Özetle, TOPSIS-Sort-B, TOPSIS-Sort'tan farklı olarak q sınıf için $q-1$ profil belirlenmesi, sıra-sınıf değişimi sorununun ortadan kaldırılması ve aralıklı normalizasyon seçeneğinin sunulması özelliklerini karar vericiye sağlamaktadır.

2.3. WASPAS

Zavadskas vd. (2012), WPM (Weighted Product Model; Ağırlıklı Çarpım Modeli) ve WSM (Weighted Sum Model; Ağırlıklı Toplam Modeli) yöntemlerini bütünleştirerek WASPAS (Weighted Aggregated Sum Product Assessment; Ağırlıklandırılmış Bütünleşik Toplam-Çarpım Değerlendirmesi) adını verdikleri yeni bir yöntem geliştirmişlerdir. WASPAS yöntemi, kolay anlaşılabilir yapıya sahip olması, uygulama kolaylığı ve WPM ile WSM'ye göre daha tutarlı sonuçlar vermesi nedeniyle ele alınan çalışmada tercih edilmiştir. İzleyen kısımda WASPAS'ın işlem adımlarına değinilecektir.

Adım 1. Karar matrisinin oluşturulması: Karar matrisi X , eşitlik (1)'e bağlı kalınarak oluşturulur.

Adım 2. Karar matrisinin normalizasyonu: Karar matrisinin, en büyük-en küçük değerlere göre doğrusal normalizasyon işlemi kriterlerin optimizasyon yönüne göre eşitlik (16) ile gerçekleştirilir.

$$r_{ij} = \begin{cases} \frac{x_{ij}}{\max_j x_{ij}} & , j \in J \\ \frac{\min_j x_{ij}}{x_{ij}} & , j \in J' \end{cases} \quad (16)$$

Adım 3. WSM ile alternatiflerin görelî önem değerlerinin oluşturulması: Her bir i alternatifi için WSM ile eşitlik (17)'de verilen toplam görelî önem değerleri ($Q_i^{(1)}$) oluşturulur.

$$Q_i^{(1)} = \sum_{j=1}^n r_{ij} w_j \quad (17)$$

Adım 4. WPM ile alternatiflerin görelî önem değerlerinin oluşturulması: Her bir i alternatifi için WPM ile eşitlik (18)'de verilen toplam görelî önem değerleri ($Q_i^{(2)}$) oluşturulur.

$$Q_i^{(2)} = \prod_{j=1}^n (r_{ij})^{w_j} Q_i^{(2)} = \prod_{j=1}^n (r_{ij})^{w_j} \quad (18)$$

Adım 5. Alternatiflerin bütünlük görelî önem değerlerinin oluşturulması: WSM ve WPM yöntemlerinin çözüme etkisini düzenlemek amacıyla λ katsayısının yer aldığı eşitlik (19)'den yararlanılarak alternatiflerin bütünlük görelî önem değerleri (Q_i) hesaplanır.

$$Q_i = \lambda Q_i^{(1)} + (1 - \lambda) Q_i^{(2)}, \quad \lambda = 0, \dots, 1 \quad (19)$$

Eşitlik (19) ile oluşturulan Q_i değerlerine göre alternatifler büyükten küçüğe doğru sıralanır. Ayrıca, eşitlik (19)'da $\lambda=0,50$ değerinin kullanılması durumunda WPM ve WSM yöntemlerine eşit ağırlık verilecektir. Öte yandan eşitlik (19)'da $\lambda=0$ belirlenmesi durumunda eşitlik (18) ile oluşturulan WPM görelî önem değerleri, $\lambda=1$ belirlenmesi durumunda ise eşitlik (17) ile hesaplanan WSM görelî önem değerleri elde edilecektir. En iyi λ değerinin belirlenmesi amacıyla eşitlik (20)'den yararlanılabilir (Zavadskas vd., 2012).

$$\lambda = \frac{\sigma^2(Q_i^{(2)})}{\sigma^2(Q_i^{(1)}) + \sigma^2(Q_i^{(2)})} \quad (20)$$

En iyi λ değerinin eşitlik (20) ile belirlenmesinin yanı sıra, λ değerine 0'dan 1'e doğru farklı değerler verilerek elde edilen sonuçların karşılaştırılması yaklaşımı da benimsenmektedir. Bu çalışmada ise λ değeri, 0'dan 1'e doğru her defasında 0,1'lik artışlarla belirlenecek ve on bir sıralama elde edilecektir. Söz konusu sıralamalar toplulaştırma tekniklerinden Copeland ile bütünlleştirilecektir. Copeland tekniği, farklı sıralamalar bağlamında alternatiflerin ikili üstünlük karşılaştırmalarının yapılması temelinde çözüm sağlamaktadır. Copeland tekniğinde, i alternatifinin k alternatifi ile herhangi bir sıralama için ikili üstünlük karşılaştırması gerçekleştirildiğinde; i 'nin k 'ye üstün olması durumunda 1, k 'nin i 'ye üstün olması durumunda ise -1 ve eşitlik halinde 0 skoru verilir. Tüm sıralamalar için aynı işlem tekrarlanır ve elde edilen skorlar toplanarak, ilgili alternatiflere ilişkin genel Copeland puanı oluşturulur. Son adımda, alternatifler Copeland puanlarına göre büyükten küçüğe doğru sıralanarak bütünlük sıralamalar elde edilir (Aytekin & Orakçı, 2020).

3. OECD ve AB Üyesi Ülkelerin Sürdürülebilir Yönetişim Düzeylerine Göre Sınıflandırılması ve Sıralanması

SYG ile ilişkili 2020 yılına ait veriler Bertelsmann Stiftung Vakfı'nın web sayfasından edinilmiştir (Sustainable Governance Indicators, 2020b). Söz konusu veriler, OECD ile AB üyesi ülkelerin sınıflandırılmasında ve sıralanmasında kullanılmıştır. Bu kapsamda, ele alınan çalışma SYG 2020 verileri ile sınırlıdır. Analizlerin gerçekleştirilmesinde ise MS Excel'den yararlanılmıştır.

Ülkelerin değerlendirilmesi amacıyla kullanılan kriterlerin ağırlıklandırılmasında SWARA yönteminden yararlanıldığı, çalışmanın önceki bölümlerinde belirtilmiştir. Kriterlerin ağırlıklandırılması ve ülkelerin sınıflandırılması için profillerin belirlenmesi amacıyla ilgili literatürden yararlanılmıştır. Bu kapsamda, çalışmanın konusunu oluşturan “sürdürülebilir yönetim” ile literatürdeki diğer çalışmalar incelenmiştir.

Yönetişim yaklaşımının temelinde açıklık, şeffaflık, hesap verebilirlik, katılım ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin önemli yeri bulunmaktadır (World Bank, 1992; UNDP, 1997; Commission of the European Communities, 2001; Sarker, 2006; Özer, 2006; Toksöz, 2008). Bu nedenle, kamu yönetiminde sürdürülebilir yönetişimin sağlanmasında ve yolsuzlukla mücadele etmede hesap verebilirlik ve hukukun üstünlüğü ilkeleri ön plana çıkmaktadır. Sürdürülebilir yönetişimde hukukun üstünlüğü kriterinin hesaplanmasına etki eden sivil haklar ve politik özgürlükler, bilgiye erişilebilirlik ve seçim süreci alt kriterleri yer almaktadır (Sustainable Governance Indicators, 2020b). Öte yandan, kamu kurumlarında uzmanlaşmanın artması bağımlılık, iş birliği ve koordinasyon ihtiyacını da beraberinde getirmiştir (Gulick, 1937). Bu durum yönetim bakımından yürütme kapasitesinin artmasına katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla, kamu yönetiminde koordinasyon ile yönetim arasında da bir ilişki bulunmaktadır (Pollitt & Bouckaert, 2017; Gündoğdu, 2019). Bununla birlikte ekonomik, sosyal ve çevre gibi çeşitli alanlarda oluşturulan kamu politikaları, çözüm sunan eylem planları (Rinfret, Scheberle & Pautz, 2018) oldukları için bunların koordinasyon içinde uygulanması yönetim ile ilişkilidir (Gündoğdu, 2020). Sonuç olarak, SYG açısından hesap verebilirlik ve hukukun üstünlüğü ilkeleri birincil öneme sahiptir (Commission of the European Communities, 2001; Özer, 2006; Toksöz, 2008). Bu iki kriterin ardından yürütme kapasitesi gelirken, son olarak uygulama kısmında kamu politikaları (politika performansları) sürdürülebilir yönetişime etki eden diğer kriterlerdir. Bu kapsamda, kriter ağırlıkları ve sınıf profillerine ilişkin bilgiler ve hesaplama sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Kriterlerin Ağırlık ve Sınıflara İlişkin Profil Değerleri

Kısa Gösterim	Kriterler	Önem Sırası	Kriter Ağırlığı (w_i)
K1	Ekonomi Politikası	7	0,0857
K2	Sosyal Politikası	8	0,0816
K3	Çevre Politikası	9	0,0709
K4	Seçim Süreci	5	0,1079
K5	Bilgiye Erişilebilirlik	4	0,1295
K6	Sivil Haklar ve Politik Özgürlükler	3	0,1360
K7	Hukukun Üstünlüğü	1	0,1428
K8	Yürütme Kapasitesi	6	0,1028
K9	Yürütmenin Hesap Verebilirliği	1	0,1428

Profiller	P ₁	P ₂	P ₃	P ₄
	8	7	6	5

Ağırlıklandırma işlemi sonucunda kriterlerin önem düzeylerine göre sıralaması, yürütmenin hesap verebilirliği ve hukukun üstünlüğü, sivil haklar ve politik özgürlükler, bilgiye erişilebilirlik, seçim süreci, yürütme kapasitesi, ekonomi politikası, sosyal politika, çevre politikası biçiminde olmuştur. Ayrıca, Tablo 1’de yer alan tüm kriterler fayda optimizasyonu yönündür. Bununla birlikte, TOPSIS-Sort-B ile ülkelerin sınıflandırılmasına kullanılacak profiller için tüm kriterlerde aynı değerler belirlenmiştir.

TOPSIS-Sort-B ile oluşturulan sınıflamalar ve WASPAS ile oluşturulan sıralamalar Tablo 2’de sunulmuştur. WASPAS ile gerçekleştirilen uygulamalarda, λ ’nın 0,1’lik artışlarla oluşturulan farklı değerleri için ülkelerin sıralamaları elde edilmiştir. $\lambda = 0, \dots, 1$ olmak üzere, söz konusu sıralamalar incelenmiş ve toplulaştırma tekniklerinden Copeland ile bütünleşik sıralamalar oluşturulmuştur (Aytekin & Orakçı, 2020, s.445-446). Tablo 2’de $\lambda=0,5$ ve λ ’nın farklı değerlerine göre elde edilen toplulaştırılmış sıralamalar bir arada verilmiştir.

Tablo 2. Kriterler ve Ağırlık Değerleri

Ülke	TOPSIS-Sort-B Sınıflandırma	WASPAS ($\lambda=0,5$) Sıralama	WASPAS (Bütünleşik) Sıralama
İsveç	S1	1	1
Norveç	S1	2	2
Danimarka	S1	3	3
Finlandiya	S1	4	4
İsviçre	S1	5	5
Almanya	S1	6	6
Estonya	S2	7	7
Yeni Zelanda	S2	8	8
İrlanda	S2	9	9
Kanada	S2	10	10
Lüksemburg	S2	11	11
Litvanya	S2	12	12
Birleşik Krallık	S2	13	13
Letonya	S2	14	14
Avusturya	S2	15	15
Fransa	S3	16	16
Hollanda	S3	17	17
Avustralya	S3	18	18
İspanya	S3	19	19
Belçika	S3	20	20
Çek Cumhuriyeti	S3	21	21
Portekiz	S3	22	22

Slovenya	S3	23	23
İzlanda	S3	24	24
Güney Kore	S3	25	25
ABD	S3	26	26
İsrail	S3	27	27
İtalya	S3	28	28
Yunanistan	S3	29	29
Şili	S3	30	30
Malta	S4	31	31
Japonya	S4	32	32
Slovakya	S4	33	33
Bulgaristan	S4	34	34
Hırvatistan	S4	35	35
GKRY	S4	36	36
Meksika	S4	37	37
Polonya	S4	38	38
Romanya	S5	39	39
Macaristan	S5	40	40
Türkiye	S5	41	41

Tablo 2'den birinci sınıfta (S1; çok yüksek yönetim düzeyi) altı, ikinci sınıfta (S2; yüksek yönetim düzeyi) dokuz, üçüncü sınıfta (S3; orta-yüksek yönetim düzeyi) on beş, dördüncü sınıfta (S4; orta yönetim düzeyi) sekiz ve beşinci sınıfta (S5; düşük-orta yönetim düzeyi) üç ülke olduğu görülmektedir. Birinci sınıfta coğrafi olarak Kuzybatı Avrupada yer alan İskandinav-Nordik ülkeleri İsveç, Norveç, Danimarka, Finlandiya ve Avrupa'nın tarihi olarak tarafsız ülkesi İsviçre ile Avrupa Birliği'nin lokomotif gücü olarak görülen Almanya bulunmaktadır. İkinci sınıfta Estonya, Yeni Zelanda, İrlanda, Kanada, Lüksemburg, Litvanya, Birleşik Krallık, Letonya ve Avusturya yer almaktadır. Üçüncü sınıfta; Fransa, Hollanda, Avustralya, İspanya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Portekiz, Slovenya, İzlanda, Güney Kore, ABD, İsrail, İtalya, Yunanistan ve Şili bulunmaktadır. Tablo 2'ye göre Malta, Japonya, Slovakya, Bulgaristan, Hırvatistan, GKRY (Güney Kıbrıs Rum Yönetimi), Meksika ve Polonya dördüncü sınıfı (orta yönetim düzeyine sahip ülkeleri) oluşturmaktadır. Son sınıfta ise Romanya, Macaristan ve Türkiye bulunmaktadır.

Sınıflar arasında ve sürdürülebilir yönetim düzeyleri arasında farklılıklar olmakla birlikte, ülkelerin sınıf içi sıralamalarını da görebilmek amacıyla WASPAS ile sıralamalar elde edilmiştir. Sıralama sonuçlarına göre ilk sırada İsveç, ikinci sırada Norveç ve son sırada ise Türkiye yer almaktadır. İkinci sınıfın ilk sırasında İsviçre, üçüncü sınıfın ilk sırasında Letonya, dördüncü sınıfın ilk sırasında Japonya bulunmaktadır. Buna bağlı olarak, Japonya'nın sürdürülebilir yönetimle ilgili son yıllarda gösterdiği olumsuz performans analiz sonucuna da yansımıştır. İzleyen bölümde, Tablo 2'de yer alan analiz sonuçları karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir.

3.1. OECD ve AB Üyesi Ülkelerin Sürdürülebilir Yönetişim Düzeylerine Göre Değerlendirilmesi

Güncel sürdürülebilir yönetim verilerine göre gelişmiş ülkelerin yaklaşık yarısında (41 OECD ve AB üyesi ülkelerin 19'unda) siyasi kutuplaşma, politika oluşturma önünde büyük bir engel haline gelmiştir (Schiller & Hellmann, 2021). Sürdürülebilir politikaların gerçekleşmesinde demokrasi, hukukun üstünlüğü ve iyi yönetim öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, siyasi kutuplaşma ve kapsayıcı olmayan tek taraflı politikaların hükümetler tarafından uygulanması zaman içinde vatandaşların kamu yönetimine olan güvenlerinde değişim göstermelerine yol açabilmektedir (Gündoğdu & Aytekin, 2020b; Schiller & Hellmann, 2021). Öte yandan, 2008 yılında gerçekleşen ekonomik ve mali krizin küresel etkileri kademeli olarak sona erdikten sonra gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomik toparlanma ile birlikte refah seviyelerinde ılımlı artışlar gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, 2020 yılında patlak veren Covid-19 pandemisinin etkisi ile çoğu gelişmiş ve sanayileşmiş ülkedeki ekonomik büyüme önemli ölçüde yavaşlamıştır. Bu kapsamda, 2020 yılsonu itibarıyla gelir eşitsizliği ve kaybı anlamında Türkiye, Meksika ve Şili en fazla etkilenen ülkeler olurken, Slovakya, Slovenya ve Çek Cumhuriyeti en az etkilenen ülkelerdir (Schiller & Hellmann, 2021).

SYG ve yolsuzlukla mücadele etmede, hesap verebilirlik ilkesinin önemli bir yeri bulunmaktadır. OECD ve AB üyesi ülkelerin sürdürülebilir yönetim düzeylerine göre sınıflandırılmasında ve sıralanmasında en önemli kriterlerden biri de bu nedenle yürütmenin hesap verebilirliğidir. Yürütmenin hesap verebilirliği göstergesi açısından birinci ve ikinci sınıfta yer alan ülkelerin büyük bir bölümü, söz konusu göstergede 7,0 puanın üzerinde değerlere sahiptir. Yalnızca, Litvanya ve Letonya bu göstergede 7,0 puanın altındadır. Üçüncü sınıfta Portekiz ve Şili dışında kalan diğer tüm ülkeler, yürütmenin hesap verebilirliği göstergesi açısından 6,0 puanın üzerinde yer almaktadır. Bununla birlikte, dördüncü sınıfta yer alan ülkelerin tümü söz konusu göstergeye göre 5,0 ile 6,5 puan arasında değerlere sahiptir. Son olarak, beşinci sınıfta yer alan üç ülke de söz konusu göstergeye göre 5,0 puanın altındadır.

Ülkelerin hesap verebilirliğinin ölçülmesi ile ilgili Uluslararası Şeffaflık Örgütü tarafından Yolsuzluk Algı Endeksi yayınlanmaktadır. Hesap verebilirlik ve yolsuzlukla mücadele anlamında söz konusu endeksin 2020 verilerine göre ön sıralarda yer alan ülkeler sırasıyla; Yeni Zelanda, Danimarka, Finlandiya, İsviçre, İsveç, Norveç, Lüksemburg, Almanya, Kanada, Birleşik Krallık, Avusturya, Estonya ve İrlanda'dır. Söz konusu bu ülkeler, uygulama sonuçlarına göre birinci ve ikinci sınıfta yer alan ülkelerdir. Bu durum, çalışmanın sonucu ile endeksin güncel yıl verilerinin birbiriyle uyumlu olduğunu göstermektedir. Üçüncü ve dördüncü sınıfta⁴ yer alan ülkelerin TOPSIS-Sort-B sınıflandırma sonuçlarına göre, genel olarak yolsuzluk algı endeksi verilerindeki konumları ile uyumlu biçimde

4 İstisna olarak, Hollanda ve Japonya hesap verebilirlik açısından yolsuzluk algı endeksinde ön sıralarda yer alsalar da çalışma kapsamında Hollanda üçüncü, Japonya ise dördüncü sınıfta yer almıştır. Bu bağlamda, diğer göstergeler (yürütme kapasitesi, hukukun üstünlüğü vb.) açısından Hollanda'nın ve Japonya'nın sonuçlarının farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır.

sınıflandığı ifade edilebilir. Son sınıfta yer alan Macaristan ve Romanya, Bulgaristan ile birlikte yolsuzluk algı endeksinde 69. sırada yer almaktadır. Türkiye ise AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında söz konusu endekste bu ülkelerin tümünün gerisinde 89. sıradadır. Çalışmada değerlendirilen 41 ülke içinde Türkiye, hesap verebilirlik ve yolsuzlukla mücadele açısından oluşturulan endekse göre sadece Meksika'nın önünde yer almaktadır (Uluslararası Şeffaflık Derneği, 2021). Buna ek olarak, hukukun üstünlüğünün sağlanması ve yolsuzlukla mücadele edilmesi için katılımcı demokrasi uygulamalarının artış göstermesi gerekmektedir. Bu bağlamda, Yolsuzluk Algı Endeksinde iyi puana sahip ülkelerin (İskandinav ve Batı ülkeleri) genel itibarıyla karar alma süreçlerinde müzakereci katılıma önem verdikleri görülmektedir. Söz konusu ülkelerde siyasetin finansmanı ve denetiminde ise yasal düzenlemelere bağlı hareket edilmektedir.

Bir başka önemli kriter olan hukukun üstünlüğü açısından, birinci ve ikinci sınıfta yer alan ülkelerin tamamı 7.0 puanın üzerindedir. Bu kritere göre üçüncü sınıfta, İzlanda dışında kalan tüm ülkeler 6.0 puanın üzerinde, dördüncü sınıfta ise Polonya haricinde kalan tüm ülkeler ise 4.0 puanın üstündedir. Son sınıfta yer alan ülkelere sadece Romanya 4.0 puanda olup diğer iki ülke (Macaristan ve Türkiye) 3.0 puandadır. Bununla birlikte, dördüncü ve beşinci sınıfta yer alan Meksika, Polonya, Romanya, Macaristan ve Türkiye gibi ülkelerde hukukun üstünlüğü ilkesi kapsamında özgür basın ve bağımsız yargı ile ilgili alanlardaki demokratik normlarda, kurumlarda ve işleyişte sorunların olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca, Covid-19 pandemi sürecinin yol açtığı olağanüstü hâl durumu, bu sorunların artmasına sebep olmuştur (Hartmann, 2020). Özellikle, Macaristan ve Türkiye açısından durum değerlendirildiğinde, geçmiş yıllara göre son yıllarda demokratik, sosyal açıdan bütünleştirici ve kapsayıcı yönetim politikalarına yönelik sorunlar ağırlık kazanmıştır (Schwarz, 2020).

Analiz sonuçları, demokrasinin kalitesi ana kriteri bağlamında değerlendirildiğinde, birinci ve ikinci sınıfta yer alan ülkelerin tümünün 7,0 puanın, üçüncü sınıfta yer alan ülkelerin ise 6,0 puanın üstünde değerlere sahip olduğu görülmüştür. Dördüncü sınıftaki Polonya dışındaki tüm ülkeler 5,0 puanın üzerindedir. Son sınıfta ise Türkiye demokrasinin kalitesi açısından diğer tüm ülkelerle karşılaştırıldığında en düşük puana sahiptir. Bununla birlikte, analiz sonucunda üçüncü sınıfta yer alan, fakat ileri demokrasiler arasında gösterilen Hollanda, Avustralya, İzlanda ve ABD'nin, Covid-19 pandemisi öncesi dönemde, demokratik normlar ve uygulamalar açısından sorunlar yaşamaya başladığı gözlemlenmiştir. Dördüncü sınıfta yer alan Japonya, Slovakya, Bulgaristan ve Hırvatistan özellikle demokratik norm ve kurumlar açısından kötü performans sergileyen ülkeler arasına girmişlerdir (Schiller & Hellmann, 2021, s.12).

Kamu politikalarının oluşturulmasında verimliliğin, şeffaflığın ve katılımın artırılmasında yönetimin önemli bir rolü bulunmaktadır (Toksöz, 2008; Gündoğdu, 2019). Devlet, özel sektör, sivil toplum ve halk ile birlikte yürütülen politika yapımı süreci, meşruiyeti ve kamu yönetimine olan güveni de arttıran bir unsurdur (Gündoğdu & Aytekin, 2020b). Pandemi gibi kriz dönemlerinde çok sayıda aktörle ilişki içinde olan hükümetlerin çok taraflı ve kapsayıcı politikalar oluşturması kuvvetle muhtemeldir. Bu bağlamda, SYG açısından çok düzlemli yönetim temelli yürütme kapasitesi en iyi olan ülkeler sırasıyla Norveç, İsviçre ve Danimarkadır. Öte yandan, son yıllarda STK gibi aktörlerle

ilişkiler açısından kapsayıcı yönetim biçiminin genel olarak düşüş eğiliminde olduğu ülkeler sırasıyla; Macaristan, Türkiye, Romanya, Polonya, Yunanistan, İtalya, Hırvatistan, ABD, Slovenya, Slovakya, Portekiz, GKRY ve Bulgaristan'dır (Schiller & Hellmann, 2021). Bu bağlamda, SYG alt göstergesinden biri olan yürütme kapasitesi açısından analiz sonuçları karşılaştırıldığında, birinci ve ikinci sınıfta yer alan ülkelerin tümü 6.0 puanın üstündedir. Üçüncü sınıfta İtalya ve Yunanistan haricinde yer alan diğer tüm ülkeler 5,0 puan ve üzerindedir. Sınıflama sonuçlarına göre son sınıfta yer alan Türkiye ve Macaristan güncel dönem SYG verilerine göre yürütme kapasitesi açısından bir üst (dördüncü) sınıfta yer alan GKRY, Slovakya ve Hırvatistan'ın üstünde değerlere sahiptir.

Sürdürülebilir yönetişimin yürütme kapasitesi açısından en iyi performans gösteren ve birinci ve ikinci sınıfta yer alan ülkeler (İskandinav ülkeleri ve Yeni Zelanda) ile diğer sınıflarda yer alan ülkeler arasında kayda değer bir fark olduğu gözlemlenmektedir (Sustainable Governance Indicators, 2020b). Ayrıca, SYG verileri kapsamında Covid-19 pandemisinden önce yürütme kapasitesi ve koordinasyon açısından en büyük düşüşü Polonya, ABD, Türkiye, Slovakya, İtalya, Meksika ve Macaristan hükümetleri yaşamıştır. Bununla birlikte üçüncü, dördüncü ve son sınıfta yer alan ülkelere GKRY, Romanya, Hırvatistan, Bulgaristan, Yunanistan, Slovenya, Çek Cumhuriyeti ve Belçika etkili yönetişim için en zayıf kapasiteye sahip hükümetler arasında yer almaya devam etmektedirler (Schiller & Hellmann, 2021).

Analiz sonuçları, SYG'de yer alan politika performansı (ekonomi, sosyal ve çevre politikaları göstergeleri) ana kriteri bağlamında değerlendirildiğinde, birinci ve ikinci sınıfta yer alan ülkelerin tümü 6,0 puanın üzerinde değerlere sahiptir. Üçüncü sınıfta ABD ve Yunanistan haricinde yer alan diğer tüm ülkeler 5,0 puan ve üzerindedir. Son sınıfta yer alan Macaristan ve Romanya ise güncel dönem SYG verilerine göre politika performansı açısından bir üst (dördüncü) sınıfta yer alan GKRY, ABD, Yunanistan ve Meksika'nın üzerindedir. Öte yandan, birinci ve ikinci sınıfta yer alan ülkelere İsveç, İsviçre, Almanya ve Letonya hükümet etkinliği açısından en iyi performans gösteren ülkelerdir (Sustainable Governance Indicators, 2020b). Bununla birlikte, Covid-19 pandemisi öncesi dönemde diğer sınıflarda yer alan ülkelere GKRY, Romanya, Hırvatistan, Slovakya, Bulgaristan, Yunanistan, Meksika, Slovenya, Macaristan, Hollanda, Türkiye, Malta ve İtalya'nın kamu politikası uygulama kapasitesi zayıflamıştır (Schiller & Hellmann, 2021).

SYG açısından çok kriterli karar verme yöntemi sonucunda oluşan ve birinci sınıfta yer alan altı ülkeden İsviçre hariç diğer beş ülke (İsveç, Norveç, Danimarka, Finlandiya, İsviçre, Almanya), sürdürülebilir gelişim/kalkınma hedeflerine ⁵ bağlı olarak oluşturulan sürdürülebilir gelişim indeksine

5 Sürdürülebilir Gelişim/Kalkınma Hedefleri (SDGs) 2015 yılında BM'nin tüm üye devletleri tarafından benimsenen ve acil bir eylem çağırısı olarak 17 sürdürülebilir kalkınma hedefine sahiptir. Bu kapsamda, tüm ülkeler için geçerli olan ve uygulanması gereken başta eğitim, yoksulluk, eşitsizlik, iklim değişikliği, çevresel bozulma, ekonomik büyüme ve inovasyon, barış ve adalet gibi önemli konularda küresel zorlukların aşılması hedeflenmektedir. Bu bağlamda, sürdürülebilir gelişim hedeflerine bağlı olarak ülkelerin sıralandığı ve değerlendirildiği bir sürdürülebilir gelişim indeksi bulunmaktadır (Kroll, 2015).

göre de önde olan ilk beş ülkedir ⁶. Benzer şekilde, TOPSIS-Sort-B ile elde edilen sınıflama sonuçlarına göre ülkeler, buldukları sınıf ile paralel sürdürülebilir gelişim indeksi değerlerine sahiptir.

SYG ve ele alınan çalışmanın analiz sonuçları karşılaştırıldığında ABD, Japonya ve beşinci sınıfta yer alan ülkelerin, sıralama da geride kaldıkları ön plana çıkmıştır. ABD'nin SYG bakımından üçüncü sınıfta yer almasının temel sebebi, Başkan Trump yönetiminin yönetim politikaları açısından göstermiş olduğu olumsuz performans olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, ABD başkanlık seçimleri öncesinde Trump'ın oy verme sürecinin meşruiyetine olan güveni zayıflatmaya yönelik girişimleri de hukukun üstünlüğünü zedelemiştir (Quirk, Lammert & Thunert, 2020). Buna ek olarak, söz konusu ülkeler içinde, ekonomik gelişmişlik (refah) düzeyi yüksek olan Japonya'nın bu sınıfta yer alması dikkat çekmektedir. Analiz sonucuna göre, Japonya'nın SYG bakımından orta yönetim düzeyindeki ülke sınıfında yer almasının sebepleri incelendiğinde, 2012 yılından 2020 yılı Eylül ayına kadar iktidarda olan Abe hükümetinin sergilediği olumsuz performans göze çarpmaktadır. Bu bağlamda, Japon ekonomisinin son yıllarda düşüş eğilimine girmesi ve bu kapsamda ciddi adımların atılmaması, Japonya parlamentosunun hükümeti denetleme açısından sorun yaşaması, yargı denetiminin kötüleşmesi ve genel itibarıyla Japonya yönetiminin yapısal reformları hayata geçirememesi gibi temel sorunları temsil etmektedir. Anket verilerine göre Japonya'daki tüm bu gelişmeler, vatandaşların hükümete olan güvenlerini de sekteye uğratmıştır (Pascha, Köllner & Croissant, 2020).

Son sınıfta yer alan Romanya'nın sürdürülebilir yönetim açısından yaşadığı sorunların temelinde; demokrasi ve çoğulculuk probleminden kaynaklı yargı ve medya kuruluşlarının tarafsızlığı ile ilgili konularda yaşanan sıkıntılar ve kronik sorunların (yeterli olmayan eğitim, altyapı ve Ar-Ge sisteminin varlığı, beyin göçü, azalan işgücüne katılım ve nitelikli işgücü eksikliği gibi) çözümüyle ilgili gerekli kurumsal reformların gerçekleşmemesi yatmaktadır. Bununla birlikte, yine Romanya'da iktidardaki koalisyon ile merkez-sağ muhalefet arasında yaşanan güçlü kutuplaşma ve yolsuzlukla mücadele hususunda yaşanan sorunlar bulunmaktadır (Wagner, Stan & Bönker, 2020). Son sınıfta yer alan diğer ülke Macaristan ise 2010 yılından beri iktidardaki Orbán hükümeti tarafından yönetilmektedir. Sürdürülebilir yönetim açısından Romanya'daki sorunların benzerleri, Macaristan'da da yaşanmaktadır. Bu sorunlar arasında; bağımsız ve tarafsız medyanın varlığı ile ilgili sorunlar, Ar-Ge sektörünün kurumsal yapısıyla ilgili sorunlar, Orbán hükümeti döneminde genel itibarıyla otokratik (yetkeci) yönetim eğiliminin artması (örneğin, politika yapımı sürecinde merkezleşmenin artması ve bağımsız kuruluşlar ile uzmanlar gibi hükümet dışı aktörler yerine hükümete bağlı aktörlerin çoğalması) gösterilebilir. Ayrıca, söz konusu merkezleşme eğilimlerine bağlı olarak, Macaristan'da yaşanan demokratikleşme ve hukukun üstünlüğü sorunları, son dönemde AB ile Macaristan arasındaki ilişkilerde gerilime yol açmıştır (Ágh, Dieringer & Bönker, 2020). Macaristan 2004 yılında AB üyeliği ve bundan önceki yıllarda gerçekleştirdiği yapısal ve bölgesel reformlar ile söz konusu ulus üstü yapıya üye olmaya hak kazanmıştır (Schimmelfennig & Sedelmeier, 2004). Öte yandan, ilerleyen yıllarda Macaristan'da bölgesel ve yerel politikalar yerini merkezi politikalara bırakmıştır

6 İsviçre söz konusu indeksin 2020 verilerine göre 16. sıradadır. Güncel sürdürülebilir gelişim indeksi verileri ve değerlendirmeleri için bakınız: (Sachs vd., 2020).

(Gündoğdu, 2020). Son olarak, düşük ve orta düzeyde yönetişime sahip ülkeler arasında son sırada Türkiye yer almaktadır. Bu noktada, ekonomik gelişmişlik ile demokrasi ve yönetişim arasında pozitif bir ilişki bulunması, son yıllarda Türkiye ekonomisinin düzenli bir büyüme oranına sahip olması, yolsuzlukla mücadele konusunda sorunların olması Türkiye'nin sürdürülebilir yönetişim performansını olumsuz etkilemiştir (Gençkaya vd., 2020; World Bank, 2020).

Bu çalışmada elde edilen sürdürülebilir yönetişim sıralaması, genel itibarıyla ekonomik ve refah düzeyinin (kişi başına düşen GSYİH) ülkelerin sıralanmasında önemli bir belirleyici olarak değerlendirilebileceğini kabul etmektedir. Bu bağlamda, ortaya çıkan bulgular yüksek ve üst orta gelirli ülkelere göre sürdürülebilir yönetişim düzeylerinin anlamlı bir şekilde sıralandığını ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, ülkelerin yönetişim düzeylerini sadece ekonomik göstergelere bağlı olarak açıklamak doğru değildir. Buna ek olarak, ülkelerin hükümet yapıları, demokratik ve siyasal kültür, bağımsız ve tarafsız üçüncü sektörün varlığı gibi değişkenler de yönetişime etki etmektedir (Gündoğdu & AYTEKİN, 2020a, s.312). Ayrıca ele alınan çalışmada, yüksek ve üst orta gelirli ülkelere ilişkin örneklerde sırasıyla yürütmenin hesap verebilirliği, hukukun üstünlüğü, yürütme kapasitesi, demokrasi kalitesi ve politika performansları sürdürülebilir yönetişimin başarılı olması üzerinde önemli etkiler göstermektedir.

Analiz sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde birinci ve ikinci sınıfta yer alan (çok yüksek ve yüksek düzeyde yönetişime sahip) ülkeler, ağırlıklı olarak uluslararası kurum ve kuruluşların ekonomik ve demokratik gelişmişlik düzeyleri ile ilgili çeşitli endekslerinde⁷ ön sıralarda yer alan ülkelerdendir. Kuzey Avrupa ve İskandinav ülkelerinin demokrasi kalitelerine ve yürütme kapasitelerine bağlı sürdürülebilir yönetişim bakımından diğer ülkelere kıyasla daha iyi bir seviyede oldukları ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda, uluslararası kurumların verileri ve ortaya çıkan analiz sonucu birbiriyle uyumludur. Aynı şekilde, üçüncü sınıfta yer alan (orta-yüksek yönetişim düzeyine sahip) bazı ülkelerin de literatürle uyumlu şekilde gruplandığı görülmüştür. Öte yandan, üçüncü ve dördüncü sınıfta yer alan bazı ülkeler (Fransa, Hollanda, Portekiz, ABD ve Japonya gibi) ise analiz sonuçlarına göre SYG performansları açısından farklılaşmışlardır. Bununla birlikte, dördüncü ve beşinci sınıfta yer alan ülkeler hesap verebilirlik, hukukun üstünlüğü, yürütme kapasitesi ve politika performansı göstergeleri konusunda diğer ülke gruplarına kıyasla daha fazla zorlanmaktadırlar. Sonuç olarak, SYG bakımından belirli kriterlere bağlı olarak benzerlikler ve farklılıklara göre elde edilen bulgular beş sınıf temelinde değerlendirilmiştir.

7 Söz konusu endekslerle ilgili bakınız: Dünya Bankası Yönetişim Endeksi (WGI, 2020), Uluslararası Şeffaflık Örgütü (Transparency International) tarafından yayınlanan Yolsuzluk Algı Endeksi (CPI, 2020), Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum) tarafından yayınlanan Küresel Rekabet Endeksi (Global Competitiveness Report, 2020) ve Açık Bütçe Endeksi (IBP, 2020).

4. Sonuç ve Öneriler

Ülkelerde yer alan demokratik kurumlar, politika oluşturmada ve uygulamada hesap verebilirlik, şeffaflık ve hukukun üstünlüğü ilkeleri kapsamında sürdürülebilir yönetim başarısı için elverişli sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Bu çalışma söz konusu argüman temelinde, 41 yüksek ve üst-orta gelirli ülkeyi kapsayan analiz sonuçlarına göre ülkelerin karşılaştırmalı incelemesini sunmaktadır. Böylelikle, ülkelerin sürdürülebilir yönetim düzeyleri açısından farklılıklarının ortaya konulması ve SYG ile ilgili gelecekte yapılması olası çalışmalara çerçeve sunulması amaçlanmaktadır.

OECD ve AB üyesi ülkelerin SYG açısından değerlendirilmesinde, çok kriterli karar verme yöntemlerinden TOPSIS-Sort-B ve WASPAS kullanılmıştır. Ayrıca kriterlerin ağırlıklandırılmasında SWARA yönteminden yararlanılmıştır. Literatüre dayalı ağırlıklandırma kapsamında, kriterlerin önem düzeylerine göre sıralamasında en önemli kriterler yürütmenin hesap verebilirliği ve hukukun üstünlüğü olarak belirlenmiştir. Diğer kriterlerin önem sırasına göre sıralanması ise sivil haklar ve politik özgürlükler, bilgiye erişilebilirlik, seçim süreci, yürütme kapasitesi, ekonomi politikası, sosyal politika ve çevre politikası kriterleri biçiminde olmuştur.

Ülkeler, TOPSIS-Sort-B ile sürdürülebilir yönetim düzeylerine göre beş sınıfa ayrılmıştır. Sıralı biçimde sınıflanan ülkelerden İsveç, Norveç, Danimarka, Finlandiya, Almanya ve İsviçre ilk sınıfta yer almaktadır. Sınıflandırma işlemleri sonucunda, ikinci sınıfta dokuz, üçüncü sınıfta on dört, dördüncü sınıfta dokuz ve son sınıfta üç ülke sıralanmıştır. Türkiye, Macaristan ve Romanya ile birlikte son sınıfta bulunmaktadır. Sınıfların genel özellikleri incelendiğinde, Doğu Avrupa ülkelerinin diğer AB üyesi ülkelere göre sürdürülebilir yönetim düzeyi açısından geride kaldığı tespit edilmiştir. Bu noktada, SSCB'nin dağılmasından sonra ortaya çıkan demokratikleşme sürecinin henüz söz konusu ülkelerde, Batı Avrupa ülkeleri düzeyine ulaşmadığı ifade edilebilir. Ayrıca, Birleşik Krallık ile ilişkili ülkelerin ikinci sınıfta toplandığı görülmüştür. Bu noktada, ilgili ülkelerin Birleşik Krallık'ın Magna Carta'ya kadar dayanan kapsayıcılık düzenini devam ettirdikleri belirtilebilir. Sınıflandırmada son sınıfta yer alan ülkelerden Macaristan 2004, Romanya ise 2007 yılında AB'ye üye olmuştur. Türkiye ise AB ile üyelik müzakerelerini devam ettirmektedir. Bununla birlikte, bu çalışmada göze çarpan sonuçlardan bir diğeri de, ABD ve Japonya'nın sürdürülebilir yönetim açısından beklenenden daha düşük konumda kendilerine yer bulmalarıdır. Bu sonucun arka planında, ABD'de Trump hükümetinin ve Japonya'da Abe hükümetinin yönetim merkezli olmayan politikaları yer almaktadır. Öte yandan, söz konusu yönetimlerin iktidarları yakın dönemde sona ermiştir. Bu noktada, ilerleyen süreçte araştırmacıların, liderlere göre ülkelerin SYG performanslarını incelemesinin literatüre katkı sağlayacağı belirtilebilir.

WASPAS ile elde edilen sıralamalar, TOPSIS-Sort-B ile elde edilen sınıflamaların tutarlılığını da ortaya koymuştur. Sıralama sonuçlarına göre ilk dört sırada, sırasıyla İskandinav ve Kuzey Avrupa ülkeleri olan İsveç, Norveç, Danimarka ve Finlandiya bulunmaktadır. Söz konusu ülkeler eğitim, insani gelişmişlik, demokrasi vb. birçok açıdan örnek gösterilmektedir. Son üç sırada ise Romanya, Macaristan ve Türkiye yer almaktadır. Türkiye özelinde konu incelendiğinde, SYG bakımından OECD ve

AB üyesi ülkeler arasında bahsi geçen kriterlere göre yapılan değerlendirmeler ışığında, Türk kamu yönetiminde belli başlı sorunlar ve eksiklikler olduğu tespiti yapılmıştır. Bununla birlikte, sahip olduğu genç ve dinamik nüfusu, köklü tarihi ve Cumhuriyet birikimi ile Türkiye, gelişmiş ülkelerin sahip olduğu düzeye ulaşabilecek potansiyele sahiptir.

SYG ile ilgili ülke performansları dikkate alındığında Covid-19 pandemisinin tetiklediği sorunların, ekonomi ve sağlık alanı başta olmak üzere birçok alanda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri olumsuz etkilediği görülmüştür. Bununla birlikte, söz konusu verilere göre pek çok ülkenin siyasi, idari ve reform kapasitelerinin belirgin olarak azaldığı belirlenmiştir. Bu bağlamda, çalışma kapsamında beş sınıfa ayrılan OECD ve AB üyesi ülkelere SYG açısından olumsuz performans sergileyenler başta olmak üzere; yürütme kapasitesinin ve koordinasyonun artması, yönetim temelli şeffaflık, hesap verebilirlik ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin daha fazla benimsenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ágh, A., Dieringer, J., & Bönker, F. (2020). *SGI-Sustainable Governance Indicators 2020: Hungary Report*. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung.
- Ahrens, J., & Rudolph, P. M. (2006). The Importance of Governance in Risk Reduction and Disaster Management. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 14(4), 207-220.
- Ansell, C., Boin, A., & Keller, A. (2010). Managing Transboundary Crises: Identifying the Building Blocks of an Effective Response System. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 18(4), 195-207.
- Awuzie, B., & Monyane, T. G. (2020). Conceptualizing Sustainability Governance Implementation for Infrastructure Delivery Systems in Developing Countries: Success Factors. *Sustainability*, 12(3), 961, 1-13. doi:10.3390/su12030961
- Ayçin, E. (2019). *Çok Kriterli Karar Verme: Bilgisayar Uygulamalı Çözümler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Aytekin, A., & Orakçı, E. (2020). Spor Kulüplerinin Performanslarının Çok Kriterli Karar Verme ve Topluşturma Teknikleriyle İncelenmesi. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 435-470. doi: 10.30784/epfad.752483
- Brundtland, G. H. (1987). Our common future-Call for action. *Environmental Conservation*, 14(4), 291-294.
- Brusis, M., & Siegmund, J. (2011). *Designing Sustainable Governance Indicators 2011: Criteria and Methodology*. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung.
- Commission of the European Communities (2001). *European Governance: A White Paper*. COM (2001) 428 final. Brussels: European Commission.
- Costanza, R., Andrade, F., Antunes, P., van den Belt, M., Boesch, D., Boersma, D., ... Young, M. (1999). Ecological economics and sustainable governance of the oceans. *Ecological Economics*, 31(2), 171-187.
- CPI (2020, 21 Kasım). Corruptions Perceptions Index. <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl#> adresinden alındı.
- De Lima Silva, D. F., & de Almeida Filho, A. T. (2020). Sorting with TOPSIS through boundary and characteristic profiles. *Computers & Industrial Engineering*, 141. doi: 10.1016/j.cie.2020.106328
- Duxbury, J., & Dickinson, S. (2007). Principles for sustainable governance of the coastal zone: In the context of coastal disasters. *Ecological Economics*, 63(2-3), 319-330.

- Dünya Bankası (2020, 4 Eylül). *Dünya Bankası açık veritabanı*. <https://data.worldbank.org/> adresinden alındı.
- Ecer, F. (2020). *Çok Kriterli Karar Verme: Geçmişten Günümüze Kapsamlı Bir Yaklaşım*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gençkaya, Ö. F., Togan, S., Schulz, L., & Karadağ, R. (2020). SGI-Sustainable Governance Indicators 2020: Turkey Report. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung.
- Global Competitiveness Report (2020, 25 Aralık). The Global Competitiveness Report special edition 2020: How countries are performing on the road to recovery. http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2020.pdf adresinden alındı.
- Gulick, L. (1937). Notes on the Theory of Organizations. With Special Reference to Government in the United States. Gulick, L., & Urwick, L. (Eds.). *The Early Sociology of Management and Organizations-Volume IV Papers on the Science of Administration*. (ss. 3-44). New York: A. M. Kelley.
- Gündoğdu, H. G. (2019). The Importance of the Participatory Democracy and the Multilevel Governance in the Solution of the Problems of Representative Democracy. Uysal, T. U., & Aldemir, C. (Eds.). *Multi-Level Governance in Developing Economies*. (ss. 215-239). Hershey PA: IGI Global Publisher.
- Gündoğdu, H. G., & Aytekin, A. (2020a). Yönetişim Göstergeleri Bağlamında Ülkelerin Kümeleme Analizi ve ARAS ile Değerlendirilmesi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 66, 301-318.
- Gündoğdu, H. G., & Aytekin, A. (2020b). Vatandaşların Kamu Yönetimine Güveni: Ampirik Bir Araştırma. Mete, M. (Ed.). *İktisadi ve İdari Bilimlerde Teori ve Araştırmalar II*. (ss.297-338). Ankara: Gece Yayınları.
- Gündoğdu, H. G. (2020). *Türkiye’de Kamu Yönetiminde Koordinasyon*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- Hartmann, H. (2020). High vulnerability to crisis. Governance in International Perspective. Policy Brief 2020/01. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung.
- Hermansson, H. M. L. (2015). Disaster Management Collaboration In Turkey: Assessing Progress And Challenges of Hybrid Network Governance. *Public Administration*, 94(2), 333-349.
- IBP (2020, 25 Aralık). Open Budget Survey: Data explorer. <http://survey.internationalbudget.org/#map> adresinden alındı.
- Ishizaka, A., & Pereira, V. (2019). Utilisation of ANPSort for sorting alternative with interdependent criteria illustrated through a researcher’s classification problem in an academic context. *Soft Computing*, 24(24), 13639-13650.
- Keršulienė, V., Zavadskas, E. K., & Turskis, Z. (2010). Selection of rational dispute resolution method by applying new step wise weight assessment ratio analysis (SWARA). *Journal of Business Economics and Management*, 11(2), 243-258.
- Kroll, C. (2015). Sustainable Development Goals: Are the rich countries ready?. Gütersloh: Bertelsmann Foundation.
- McChesney, I. G. (1991). The Brundtland Report and sustainable development in New Zealand. Canterbury: Centre for Resource Management, Lincoln University. Information Paper No 25.
- Meadowcroft, J., Farrell, K. N., & Spangenberg, J. H. (2005). Developing a framework for sustainability governance in the European Union. *International Journal of Sustainable Development*, 8(1/2), 3-11.
- Mo Ibrahim Foundation (2020, 21 Kasım). The Ibrahim Index of African Governance, IIAG–downloads. <https://mo.ibrahim.foundation/iiag/downloads> adresinden alındı.
- Özer, M. A. (2006). Yönetişim Üzerine Notlar. *Sayıştay Dergisi*, 63(1), 59-89.
- Park, J., Finger, M., & Conca, K. (Eds.) (2008). *The Crisis of Global Environmental Governance*. London/New York: Routledge.

- Pascha, W., Köllner, P., & Croissant, A. (2020). SGI-Sustainable Governance Indicators 2020: Japan Report. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung.
- Pollitt, C., & Bouckaert, G. (2017). *Public Management Reform: A Comparative Analysis-Into The Age of Austerity*. 4th Edition. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Quirk, P. J., Lammert, C., & Thunert, M. (2020). SGI-Sustainable Governance Indicators 2020: United States Report. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung.
- Rinfret, S. R., Scheberle, D. & Pautz, M. C. (2018). *Public Policy: A Concise Introduction*. USA: SAGE Publications.
- Sabokbar, H. F., Hosseini, A., Banaitis, A. & Banaitiene, N. (2016). A novel sorting method TOPSIS-Sort: An application for Tehran environmental quality evaluation. *Ekonomie a Management*, 19(2), 87-104.
- Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G., & Woelm, F. (2020). The Sustainable Development Goals and COVID-19. Sustainable Development Report 2020. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sarker, A. E. (2006). New public management in developing countries: An analysis of success and failure with particular reference to Singapore and Bangladesh. *International Journal of Public Sector Management*, 19(2), 180-203.
- Schiller C. & Hellmann, T. (2021). Major differences in the conditions for successful COVID-19 crisis management. Governance in International Perspective. Policy Brief 2021/01. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung.
- Schimmelfennig, F., & Sedelmeier, U. (2004). Governance by Conditionality: EU Rule Transfer to the Candidate Countries of Central and Eastern Europe. *Journal of European Public Policy*, 11(4), 669-687.
- Schwarz, R. (2020). Some Reform Minded Governments Withstand Negative Trend. Governance Report BTI 2020. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung.
- SGI Codebook. (2020). Sustainable Governance Indicators 2020. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung.
- Spangenberg, J. H. (2002). Environmental space and the prism of sustainability: frameworks for indicators measuring sustainable development. *Ecological Indicators*, 2(3), 295-309.
- Sustainable Governance Indicators. (2020a, 5 Eylül). *About the SGI: Mission statement, methodology, survey structure, questionnaire*. <https://www.sgi-network.org/2020/About> adresinden alındı.
- Sustainable Governance Indicators. (2020b, 8 Eylül). *Results + data*. <https://www.sgi-network.org/2020/Downloads> adresinden alındı.
- Tierney, K. (2012). Disaster Governance: Social, Political, and Economic Dimensions. *Annual Review of Environment and Resources*, 37(1), 341-363.
- Tischler, D. S., & Seelkopf L. (2015). Concept and Methodology-Sustainable Governance Indicators 2015. Bertelsmann Stiftung.
- Toksöz, F. (2008). *İyi Yönetişim El Kitabı*. İstanbul: TESEV Yayınları.
- Treib, O., Bähr, H., & Falkner, G. (2007). Modes of governance: towards a conceptual clarification. *Journal of European Public Policy*, 14(1), 1-20.
- Turke, R. E. (2012). Sustainable Governance. Grösser, S. N., & Zeier, R. (Eds.), *Systemic Management for Intelligent Organizations: Concepts, Models-Based Approaches and Applications*. (ss. 237-247), Heidelberg: Springer.
- Uluslararası Şeffaflık Derneği. (2021, 18 Şubat). *2020 Yolsuzluk Algı Endeksi açıklandı!*. <https://www.seffalik.org/cpi2020/> adresinden alındı.

- UNDP (1997). *Reconceptualising Governance: Discussion Paper 2*. New York: Management Development and Governance Division.
- Wagner, A., Stan, L., & Bönker, F. (2020). *SGI-Sustainable Governance Indicators 2020: Romania Report*. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung.
- WGI (2020, 21 Kasım). *Worldwide governance indicators* World Bank, Washington, DC. <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Documents#wgiDataSources> adresinden alındı.
- World Bank. (1992). *Governance and Development*, Washington, DC.: The World Bank Publication.
- World Bank (2020, 6 Ekim). DataBank microdata data catalog: Turkey's GDP growth (annual %). <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=TR> adresinden alındı.
- Zavadskas, E. K., Turskis, Z., Antucheviciene, J., & Zakarevicius, A. (2012). Optimization of Weighted Aggregated Sum Product Assessment. *Elektronika ir elektrotechnika*, 122(6), 3-6.
- Zopounidis, C., & Doumpos, M. (2002). Multicriteria classification and sorting methods: A literature review. *European Journal of Operational Research*, 138(2), 229-246.

INVESTIGATION OF OECD AND EU MEMBER COUNTRIES BY SWARA-BASED TOPSIS-SORT-B AND WASPAS METHODS ACCORDING TO SUSTAINABLE GOVERNANCE LEVELS*

Ahmet AYTEKİN**
Hakan Gökhan GÜNDOĞDU ***

The Bertelsmann Stiftung Foundation has important studies on countries' sustainable governance levels. In these studies, carried out by the mentioned foundation, countries are evaluated from various perspectives based on Sustainable Governance Indicators (SGI). SGI is based on an international governance questionnaire that includes evaluations for the improvement of governance quality of forty-one OECD and EU countries and it identifies the strengths and weaknesses of these countries. SGI is based on an international comparison in terms of governance. Also, SGI identifies the reform needs of countries (Tischler & Seelkopf, 2015, p.2; SGI Codebook, 2020, p.7).

The quality of governance plays an important role in SGI's basic prediction and providing sustainable policies. In the development of sustainable governance and social justice, healthy functioning of the democratic order and active participation of social actors in policy-making processes are required. In this context, countries with these characteristics are considered within the scope of successful country practices in terms of SGI. On the other hand, like the SGI criteria, different international institutions and organizations also rate the capacity of countries such as good governance, performance management, strategic planning, and inter-agency coordination (Brusis & Siegmund, 2011, p.4). The SGI differs from other indicators based on its unique methodology and the related evaluations of country experts. In this study, countries with SGI data will be examined. In this context, depending on the definition and explanation of SGI methodology and measurability, it is aimed

* This study's data, which is freely available on the Bertelsmann Stiftung Foundation website, does not require "Ethics Committee Approval."

** Artvin Coruh University, Department of Business Administration, ahmetaytekin@artvin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1536-7097

*** Anadolu University, Department of Political Sciences and Public Administration, ORCID: 0000-0002-0656-4152.

Received: 17.01.2021

Accepted: 03.05.2021

to evaluate the sustainable governance levels of OECD and EU member countries. However, country evaluations of other international institutions and organizations in terms of governance are outside of the scope of the study.

In the context of SGI, multi-criteria decision-making methods were used to classify and evaluate OECD and EU member countries. In this context, the weighting of criteria, classification and ranking of countries were carried out using SWARA, TOPSIS-Sort-B, WASPAS methods and country-related evaluations are included in the analyzes, as well. Also, particular focus was given to similarities and differences of countries within the scope of the two most important SGI criteria, determined via SWARA method.

As a result of the SWARA weighting procedure, when rating the parameters in order of significance, accountability of the executive and the rule of law are at the top of the list. Afterwards, the rank is as follows: civil rights and political liberties, access to information, electoral process, executive capacity, economic policy, social policy, environmental policy.

Countries are divided into five classes according to their level of sustainable governance performance using TOPSIS-Sort-B. Among the countries classified in order, the countries in the first class are the Scandinavian countries, Sweden, Norway, Denmark, and Finland, as well as Germany and Switzerland. As a result of the classification processes, there were nine countries in the second class, fifteen in the third class, eight in the fourth class, and three in the last class.

When the general characteristics of the classes are examined, it has been determined that the Eastern European countries are behind the other EU member countries in terms of sustainable governance level. At this point, it can be stated that the democratization process, emerged after the dissolution of the USSR, has not yet reached the level of Western and Central European countries in these countries. Besides, the countries associated with the United Kingdom were gathered in the second class. Accordingly, it can be stated that the relevant countries maintain the inclusive order of the United Kingdom dating back to the Magna Carta.

Among the countries in the last class in classification, Hungary became a member of the EU in 2004 and Romania in 2007. Also, Turkey is continuing its negotiations with the EU. In recent years, the centralization trends in Turkey and Hungary increased, and therefore it is stated that the sustainable governance approaches were undermined. Another striking result of this study is that the USA and Japan are ranked lower than expected in terms of sustainable governance. The background of this result is the non-governance-centered policies of the Trump government in the USA and the Abe government in Japan.

In the rankings obtained by WASPAS, the top four are Scandinavian and Northern European countries. These top countries are Sweden, Norway, Denmark, and Finland, respectively. These countries are exemplified in many aspects such as education, human development, democracy, etc. Romania, Hungary, and Turkey are the last three countries in ranking results. On the other hand, Turkey, whose young and dynamic population, deep-rooted history, and the accumulation of the

Republic approaching a century, has the potential to reach to the level of developed countries. As a result, the findings obtained, based on certain criteria in terms of SGI, were evaluated based on five classes. In this context, high democratic development and sustainable governance requirements are recommended for countries with low and medium levels of sustainable governance.